

ERDŐVÉDELMI FELADATOK AZ ALFÖLDI FENYŐÁLLOMÁNYOKBAN

Tóth
József

Az alföldi fenyvesek védelmi kérdéseiről kevés jót lehet elmondani. Az erdővédelmi gyakorlat az országban általában számos kívánnivalót hagy maga után:

- erdőgazdaságaink erdővédelmi szakember ellátottsága nem megfelelő, megoldatlan a szakemberek képzése is, mert a növényvédelmi szakmérnök-képzés elsősorban és szinte kizárólagosan mezőgazdasági jellegű;
- nem áll kellő anyagi fedezet rendelkezésre az eredményes növényvédelem gyakorlásához;
- nincs az erdészeti növényvédelemnek speciális gépparkja, s kényszer-megoldásként a más célokra készült gépek adaptálásával kell beérnünk;
- hasonlóan kedvezőtlen a helyzet a növényvédő szerek vonatkozásában, nem létezik speciális erdővédelmi készítmény és külön gondot jelent a hatásidők rövidege, a felhasználás nagyon magas vízigénye;
- hiányzik a megfelelő irodalom — speciális szakkönyv, nagy példányszámú zsebkönyv stb.

A megfelelőnek egyáltalán nem nevezhető adottságok ismeretében — a megoldandó feladatok tárgyalása előtt — szabadjon néhány elvi kérdést tisztázni.

Elsődleges — másodlagos kártevő kérdése. Hajlamosak vagyunk arra, hogy számos kártevő fellépését csak akkor tartjuk lehetségesnek, ha az ún. elsődleges kártétel bekövetkezett. Ez általában így is van. Egyes rovarfajoknál azonban, ha azok populációja annyira megnőtt, hogy a veszélyességi küszöböt túllépi, a kártevő elsődlegessé válhat (pl. szúk). Legnagyobb hibát azonban ott vétünk, amikor egyszerűen nem ismerjük fel, hogy az illető fa, állomány elsődlegesen már károsodott. Egy hótörést, erősebb alomtűzet vagy lombrágást egyértelműen elsődleges kártételnek minősítünk — nagyon helyesen. Elsődlegesen károsított azonban az az erdeifenyő-állomány is, amelyik pl. Kiskunhalason egy gyenge váztalajon kénytelen élni, beérve az aszályosan kevés csapadékkal. Maga a termőhely is lehet elsődleges kártevő, s az alföldi fenyvesek — különösen az erdeifenyvesek zöme, szenved ettől a kártevőtől.

A faállományok egészségi állapotának várható alakulását gyakorta úgy alapítják meg, hogy egy adott időszakban különböző korosztályokat vizsgálnak meg. Így kialakul egy, a kortól függő egészségi állapotsor, egy tendencia. Ezt aztán előrevetítik a most elültetendő csemetékre, illetve a felnövő faállományra. E módszer azonban csak ott helyes, ahol a fafajok, elegyarányok, korosztályok, területi elrendezések, éghajlati és talajviszonyok, az állatvilág — egy szóval a biogeocönózis állandó. Az Alföldön azonban, ahol évente több száz hektár termőhelyétől idegen, nem őshonos növényt telepítenek (pl. erdeifenyő), ahol mocsarakat csapolnak le, egyes növényfajokat egyszerűen eltüntetnek (pl. kocsányostölgy), ahol a talajviszonyokat évente változtatják, ahol tonnaszám juttatják a természetbe a növényvédő szereket stb. — itt az egészségi állapot

alakulását ezzel a módszerrel nem lehet meghatározni. Azok az erdeifenyőtörzsek, amelyek most kerülnek fűrész alá, csemetekorukban merőben más körülmények között éltek, mint a ma elültetettek.

Új kártevők megjelenésével is számolnunk kell. A növényzet változásait törvényszerűen nyomon követik a rovarvilág változásai. Az Alföldről eddig hiányzó, domb- és hegyvidéki kártevőknek ismert fajai egyre nagyobb számban jelennek meg a Duna—Tisza közén (*Hylobius abietis*, *Bupalus piniarius* stb.). Ugyanakkor a hasznos rovarok elterjedési viszonyai csak lassan változnak, s félő, hogy a monokultúrák teljesen lehetetlenné teszik pl. a fürkészek elterjedését. A parazitáltsági viszonyok rendkívül kedvezőtlenek, a kártevők elleni harcban tehát erre a segítségre nem számíthatunk.

Alföldi fenyveseinket veszélyeztető számos kártétel közül az alábbiakban csupán néhányat emelek ki:

abiotikus károk, a Duna—Tisza közti homokviharok, az aszály és a hótörés, hőnyomás ellen nem tudunk védekezni; növényi kártevők terén a legnagyobb gondot — várhatóan — a *Fomes annosus* nevű gomba fogja okozni. Amíg a lucfenyőn csupán tövastagodást, értékcsökkenést eredményez, a *Pinus*-féléket kipusztítja. Idősebb Ff és Ef állományokban jellemző körös pusztulás tapasztalható és a termőtest is megtalálható. A véghasználati kor csökkenésével az első fenyőgeneráció esetében nem jelentős a kár. Félő azonban, hogy a kitermelt állományok helyére ismét odatelepített fiatalosokban már 15—20 éves korban pusztítani kezd. Fafajcsere pedig csak néhány területen lehetséges.

Allati kártevők közül vadként csupán az üreginyúlra, pontosabban elszaporodásának okára szeretném felhívni a figyelmet. A véghasználati területekről letolt tuskótömeg kilométereken át nyújt kiváló fészkelési lehetőségeket.

A rovarkártevők között feltétlenül szólni kell a *Rhyacionia* (= *Evetria*) *buoliana* sodrómolýról. A legveszélyesebb fenyőkártevő Magyarországon. Az Alföldön nagyon gyakori a 100%-os fertőzés, s ez lehetetlenné teszi egyenes törzsek nevelését. Előhasználatokkal a beteg törzsek csak részben távolíthatók el, hiszen a 100%-os érték minden egyes törzs fertőzöttségét jelenti. Nagyüzemileg alkalmazható vegyszeres védekezés nem ismeretes, a parazitáltsága — országos maximum 15% — nagyon alacsony.

Fenyődarazsak álhernyói a rossz termőhelyeken az állomány pusztulását eredményezhetik lombrágásukkal. Eredményesen védekezhetünk Foszfotion — meleg köddel, de természetesen ezt csak akkor alkalmazzuk, ha már a faállomány léte forog kockán. Néhány álhernyó-góc ürügyén még nem kell az egész erdő mikrofaunáját elpusztítani.

Szú- és *Pissodes* fajok erősen veszélyeztetik alföldi fenyveseinket. Eredményes védekezés csak több eljárás kombinációjával képzelhető el. Nagyon nagy szerepe van a faállományok tisztántartásának. A faállományokból kikerülő anyagot, legyen az vékony tisztítási hulladék vagy rönk, azonnal el kell szállítani. Elfogadhatatlan indok a tisztítási anyag „értéktelensége” és a kereslet hiánya. Feldolgozó iparunkat és az erdőművelés gépeit kell alakítani a fenyvesekhez és nem fordítva.

Terricol kártevők ellen feltétlenül védekezni kell, lehet is mérsékelni a kártételt. Elsősorban granulált szereket alkalmazzunk, ezek könnyen kezelhetők, nem igényelnek a kijuttatáshoz vizet stb. Javasolható szerek BAZUDIN, DEY-FONAT.

Befejezőként szabadjon javasolni a legjobb védekezési eljárást — valamenyny kártevőre vonatkoztatva: ne ültessünk fenyőt oda, ahova az nem való! A

természet szigorúan megbosszul minden rajta elkövetett erőszakot. Márpedig ha pl. Kunfehértón erdeifenyő monokultúra születik, az nagy erőszak. Nem vészharangot kongatok, de — véleményem szerint — a természet türelme egyre fogy. Nagyon félok, hogy már a ma meglevő faállományok elegendők ahhoz, hogy előbb-utóbb beteljen a pohár. A természet kipróbált katonáit küldi ellenünk: a cseh- és németországi erdőket letaroló szúkat, a lengyelek fenyveit sejt pusztító *Fomes annosus*-t stb.

Nem szabad megvárunk, hogy bekövetkezzen a támadás, ezért:

- feltétlenül korlátozni kell a fenyőtelepítéseket az Alföldön;
- a meglevő faállományokat gondosan kell kezelni;
- hozzáértő és lelkiismeretes erdővédelmi szakembert kell foglalkoztatni;
- a védekezések legfontosabb módozatát kell alkalmazni: a megelőzést.

Tom H.: ЗАДАЧИ ПО ЗАЩИТЕ ЛЕСА В ХВОЙНЫХ НАСАЖДЕНИЯХ БОЛЬШОЙ ВЕНГЕРСКОЙ РАВНИНЫ

О вопросах защиты леса хвойных насаждений Большой Венгерской равнины можно сказать мало хорошего. Следует принять к сведению, что эти хвойные леса часто первично повреждены уже неподходящими условиями самих местопроизрастаний. Из паразитарных растений больше всего заботы заслуживает губка корневая (*Fomes annosus*), она вредоносна уже в самых молодых насаждениях. Среди вредных насекомых *Rhyacionia buoliana* часто вызывает 100%-ную пораженность насаждения, но сильно угрожают и виды *Diprion*, *Ips* и *Pissodes*. Самым важным способом защиты являются предупреждение, органическое разведение хвойных насаждений на подходящие местопроизрастания и правильное применение мер борьбы.

Tóth J.: FOREST PROTECTION TASKS IN CONIFEROUS STANDS ON THE GREAT HUNGARIAN PLAIN

There is a little pleasure talking about the protection problems of the lowland coniferous stands. That is the fact, that this coniferous stands have been primarily damaged already by the unsuitability of the forest site in the most case. Among the vegetable deteriorators the *Fomes annosus* gives the greatest trouble, this has been devastated already in the younger stands too. Among the insect parasites the *Rhyacionia buoliana* causes a 100% contamination in many cases, but also the *Diprion*, *Ips* and *Pissodes* species are very dangerous. Protecting the stands the best ways are the prevention, the careful treatment and the specialistic protective measures.

634.0.62(430.2)(083.133)

AZ NDK ÚJ ERDŐRENDEZÉSI UTASÍTÁSA

Dr. Barth, R.

Az NDK erdeire nézve 1970. április elseje óta BRA IV/1970. jelzés alatt új erdőrendezési utasítás van érvényben.

Az 1952. év óta az NDK valamennyi erdejében, tulajdoni formára való tekintet nélkül, tervszerű erdőrendezés folyik. Ezóta egy ízben valamennyi erdőt, egyeseket kétszer is feldolgoztak felméréssel, térképezve, erdőrendezésileg, valamint termőhelyfeltárással is.

Az erdőrendezés módszertani alapjait és a munkák végrehajtásának módját minden esetben utasításokban foglalták össze és vezették be kötelezően a gyakorlatba. Így jelent meg 1953-ban „Új erdőrendezési eljárás” címen az ideiglenes erdőrendezési utasítás (VBRA), mint első, teljes eljárási utasítás az erdőrendezők számára. Ezt az akkori Eberswalde-i fakultás erdőrendezéstani inté-